

redőny alatt a boltba. Társai ezután a boltot kívülről ismét lezárták s egy adott jelre, midőn a betörő munkájával már elkészült, azt ismét felnyitották.

A behatolásra alkalmasnak mutatkozik a kéménynyílás, az árnyékszékablak vagy eféle. Ez utóbbiakat sok helyen a kinyitás ellen úgy biztosítják, hogy az ablak párkánydeszkájára egy lécet szegeznek, mely az ablakszárnyak teljes kinyitását akadályozza. Természetesen a kémény csak akkor alkalmas a bemászásra, ha állandó tüzelésről, mint p. o. nyáron, szó nem lehet.

Faluhelyeken még ma is látni oly tágas kéményeket, melyekben szalonnát füstölnek. Ezen át kötélen leereszkedni könnyű dolog. Ily esetekben a gyanúsított ruháját kell alaposan megfigyelni, mert a korom azokon meglátszik s szaga még másnap is jól érezhető.

5. A besurranó lopás.

Amelyik tolvaj ezt az utat választja a lakásokba való bejutáshoz, annak nagy lélekjelenlétre s ügyességre van szüksége s meglepetések esetén el kell készülnie lennie arra is, hogy alkalmas módon ki is tudja magyarázni, hogy mit keres a lakásban.

A belopódzásra legalkalmasabb idő a vasárnap, amikor a nép vagy templomban van, vagy a városiak, különösen délután, másutt keresnek szórakozást.

Ha alkalmatlan időben talál belépni a tolvaj, úgy rendszerint azt szokta mondani, hogy keres valakit. Uriházakba biztonság kedvéért előbb becsenget s ha belülről senki sem jön elő és az ajtónyílásban belülről nem látszik a kulcs, úgy biztos benne, hogy a lakásban nincs senki s álkulccsal bátran kinyitja a lakást.

Faluhelyen alkonyatkor a tehénfejés idejében szoktak a lakásokba belopódzni; előbb a pitvarajtó mögé állnak s midőn a házi asszony kimegy az

istállóba, bemásznak a szobába s az ágy alá bujnak s ott várják be míg a család lepihen.

Viszont sok tolvaj mint utazó, szolgálat kereső, koldus megy be a lakás előszobájába, ha ott nem talál senkit sem, lop, ha pedig cseléd jó elő, azt valami kérdezni valóval beküldi a házi asszonyhoz s míg az bent jár, az előszobában látott dolgok közül zsebre vág valamit.

Falusi bolthelyiségekben a déli időben a kereskedő a boltjával egybenyíló hátsó szobájába vonul étkezni, s nem egyszer jó sokáig megvárhatja a vevőt. Ezen körülményt ügyesen használják ki a tolvajok. Egyik vidéki szatócs-boltnak ajtaján csengő volt, mely a boltból nyíló szomszéd szobába jelezte, hogy vevő jött a boltba. Egy ilyen szatócsboltot következőleg fosztott ki három tolvaj. Ebéd idején az egyik venni ment a boltba s távozáskor, midőn a szatócs vissza ment szobájába, az ajtót mintegy távozásra kinyitván, tolvajtársát azon bebocsátotta. A tolvaj a lopni való holmit összeszedvén kiment az ajtón s egyidejűleg a kint várakozó harmadik bűntársát bebocsátotta rajta. A szatócs újabb csengetést hallván, kiment a boltba s ott újabb vevőt talált, de persze nem is sejtette, hogy az előbbi vevő távozása és az újabb érkezése közben az egyik tolvaj meglopta. Ünnepek, bálók és egyéb mulatságok után a legjobb zsákmányra tehetnek szert a tolvajok, mert ilyenkor a fáradtan hazatérő házbeliek ékszereiket és pénzüket kimerültségükben nem zárják el, hanem a lakásban szerte hagyják. Ilyen alkalmakkor a tolvajok kapuzárás előtt belopódnak a házba s a lépcsőházban, padlásfeljárathoz vagy árnyékszékben bújnak el.

A padlásra fellopódzott tolvaj némi zsákmányt talál ott is, különösen ruhaszárítás idején vagy ha a házbeliek a nem viselt ruhát, lábbelit a legközelebbi évszakig a padláson tartogatják.

Belopódzásoknál minden nyom hiányozván,

könnyen az a látszat tűnik fel, mintha házbeliek, cselédek lopták volna meg a gazdát.

Ilyen esetben a nyomozóknak két irányban is fel kell venniök a nyomozást s mindenesetre aki a fent leírtakat ismeri, nem fogja kizártnak tartani, hogy a lakásba tolvaj lopódzhatott be.

6. A szállodai lopás.

Az úgynevezett úri tolvajoknak bő zsákmányuk akad nagyobb szállodákban, különösen nyaraló- és fürdőtelepeken, ahol rendszerint pénzes emberek szoktak megfordulni. Az ilyen helyen igen kevés hasznát veheti a nyomozó személyi ismereteinek, mert ha csak nincs a nemzetközi tolvajok szorgalmasan gyűjtött fényképeinek birtokában, úgy nem igen fogja tudni felismerni, hogy a nagy úri közönségben melyik is a tolvaj. Itt tehát egyéb tudnivalókra van szükség. A szállodai tolvaj elegáns öltözetben jár, hogy már így megjelenésével is minden gyanut elhárítson magáról. Az első napokban idejét a szállodai vendégek tanulmányozására fordítja. E tekintetben jó tájékozást nyújt neki a vendégkönyv, fürdőekben az üdülők és vendégek névlajstroma. Ha közelebbi adatokat óhajt megtudni, úgy a szobaasszonyhoz, pincérhez, vagy a vendégek szolgaszemélyzetéhez fordul felvilágosításért. Ezért nagyon helyes, ha a nyomozónak a szállodai személyzet között is van besugója. A tolvaj vagy az étkezési időt választja a lopásra, tudva azt, hogy ilyenkor a szolgaszemélyzet is étkezik vagy pedig az éjjeli időt, midőn már mindenki alszik.

A nappali időben, midőn a vendég szobájában nem időzik, álkulccsal dolgozik a tolvaj; éjjel pedig a zárban lévén a kulcs, azt kívülről a már ismertett kulcsfordítóval nyitja ki.

Éjjel rendszerint oly egyént szemel ki a tolvaj

áldozatul, amelyik horkolni szokott, mert a horkolás az alvás biztos jele s ha azt a kívülről hallgatózó tolvaj meghallja, egész bátran fog hozzá munkájához, mert hiszen maga a horkolás is nagyobb zajt csap, mint aminővel az ajtó felnyitása jár.

A vendég szobájában az éjjeli szekrényen levő arany zsebóra és egyéb értékes holmik kerülnek legelőbb a tolvaj zsebébe; utána az úti bőröndöt nyitja fel. Ha a bőröndnek sarkvasai nincsenek, hanem bőr körül forog a fedél, úgy borotvával vágja fel azt, ha pedig sarkvasai vannak, akkor a sarkvasak tengelyét kiüti fészükéből, mire a bőrönd a hátsó oldalán nyílik szét.

Gyenge záru bőröndökről a reteszt éles csiptetővel, vagy fogóval vágják le, vagy pedig a zárat tartó szegecskéket huzzák ki.

Ha nappali időben olyankor nyitna be a tolvaj, mikor a vendég bent van, úgy bocsánatkéréssel vonul vissza, hogy az ajtószámot eltévesztette. Különben ez ritkán szokott előfordulni, mert ha a vendég szobájában időzik, akkor a kulcs is benn van az ajtóban s ezt jól tudja a tolvaj.

Ha az alvó vendég nyugtalankodik, akkor a tolvaj chloroformot tart az orra alá, amitől az annyira elkábul, hogy felébredésétől nem kell tartania a tolvajnak.

A jó zsákmányra szert tett tolvaj a legközelebbi vonattal el szokott utazni; de természetesen egy vonalon nem utazik végig, hanem a legközelebbi vasuti elágazásnál kiszáll és más irányba veszi utját. Ezzel a nyomozónak számot kell vetnie, s a tolvaj feltartóztatása végett távirati megkereséseit az összes elágazási gócpontokra is küldje el. Ily helyeken a nyomozó egy tartalmas menetrendkönyvvel rendelkezik, vagy pedig ily esetekre számítva ezen gócpontok neveit az állomásfőnökség meghallgatása után már előre jegyezze fel.

7. A zsebtolvajlás.

Aki másnak zsebéből lop, annak kiváló kézügyes-séggel kell birnia. Azonkívül szükséges, hogy a természetből is örökölte legyen a hozzávaló kellékeket, így a hosszú és vékony ujjakat. Mivel pedig a zsebtolvaj főképen a mutató és középső ujjával dolgozik, e mesterségre különösen az alkalmas, akinek a mutatóujja majdnem egyforma hosszúságu a középső ujjával, mert ezen két ujj legfelső ízületével, mint egy fogóval ragadja meg a zsebmetsző a pénztárcát, ha pedig a mutatóujj sokkal rövidebb a középsőnél, akkor az egyforma hosszúság kedvéért a középső ujját kissé behajlítja, ami azonban a zsebmetszőt munkájában akadályozza, mert ekkor nem tudja kezét oly simán becsusztatni szomszédja zsebébe. A zsebtolvajlás ügyes végrehajtásához óriási gyakorlat kell és pedig körülbelül akkora, mint a minő az ezermestereké, akik egy szempillantás alatt tudnak egyes tárgyakat eltüntetni.

A zsebmetsző kiszemelt áldozatát olyankor közelíti meg, midőn annak figyelme más felé van terelve. Pl. látványosságoknál, ünnepélyeknél, versenyeknél, s ahol a test és a ruha érintése a tolongás miatt természet szerűnek tünik fel. Alkalmat nyújt továbbá erre a vasuton való utazásnál a vonat zökkenése, amikor a folyosón álldogáló utasok önkénytelenül egymáshoz ütődnek.

Ha ilyen alkalmak nem kínálkoznak, úgy a zsebmetsző ezeket maga idézi elő. Pl. részegnek tetteti magát, s beleütődik a kiszemelt személybe, vagy azt mintegy véletlenségből lepöki, vagy leönti valamivel, azután bocsánatkérések között tisztogatja ruháját, avagy kialudt szivarja meggyújtása végett tüzet kér az illetőtől.

A zsebmetsző vagy egyszerűen kihuzza a zsebből a pénztárcát, vagy pedig szétvágja a zsebet s úgy

veszi ki a pénzerszényt. Az előbbi esetben, a kiszemelt egyénhez férközvén, annak kabátja zsebét testétől félre huzza, hogy a pénztárca kihuzásakor az áldozat testét ne érintse. Azután laposan egymáshoz zárkóztatott ujjaival belenyul az illetőnek zsebébe s a mutató és középső ujjal, mint egy ollóval kihuzza a pénztárcát.

A zseb felmetszéséhez már műszerek szükségesek. A leghasználatosabb e célra a horoggal ellátott gyűrű, mely horog azonban borotva éles kis késnyulvánnyal is bír. Egy kézmozdulattal a zsebmetsző felhasítja a zsebet, s ugyanakkor a gyűrűn levő horoggal a pénztárcát meg is ragadja. Ha a vasuti kocsiban akar a zsebmetsző egy alvó utast kifosztani s az véletlenül azon oldalán alszik, amelyiken pénztárcája van, úgy, — amint azt zsebmetszők állítják — az illetőnek a diványra feltett lábai közül a felsőt lecsusztatja a földre, mire az alvó egyén önkéntelenül másik oldalára fordul s ekkor a zsebmetszőt munkájában már mi sem akadályozza.

Ha a zsebmetsző arról akar meggyőződni, vajjon a fekvő utas tényleg alszik-e, gyufát gyújt és azt az alvó arcához tartja. Ha az utas erre fel nem ébred, akkor oly mélyen alszik, hogy bátran kizsebelhető. Az óraláncok elvágásához a zsebtolvaj éles kis harapófogót használ. Ezzel ügyesen tudja a nők derekára fűzött aranyláncot is hátulról átmetszeni s azután a földre esett láncot zsebkendőjével vagy más készakarva leejtett tárgygyal együtt felemeli.

Vasuti utasok kifosztásánál a zsebtolvajnak bűntársa is van. Ez rendszerint csinos nő, ki a kifosztandó utassal szemben foglal helyet s azzal kacérkodik. Ez alatt a zsebtolvaj a kocsikulésben oldalt alvást színlel s karba fonja kezeit. Karjai közül azonban az egyik műkar s csak megtévesztésre való, mert alatta a kabátujjból kihuzott igazi kezével kabátja szegélye alatt óvatosan megközelíti utitársa zsebét, s a benne

levő pénztárcát kihuzza. A pénztárcát a zsebtolvaj kint a kocsifolyosón a női büntársnak adja át, ki a legközelebbi állomáson kiszáll, ellenben a zsebtolvaj még tovább utazik és nála nincs semmi, legfeljebb a műkar.

Ily esetek nyomozásánál figyelemmel kell lenni a műkézre, s a vasuti portásnál a leadott vasuti jegyeket is meg kell vizsgálni, mert a leszállott nő jegye valószínűleg még sokkal távolabbi állomásra volt érvényes, mint amelyiken leszállt. A zsebtolvaj, hogy munkájában mi se álljon utjában, botot és keztyüt nem szokott viselni. Ellenben felöltöt igen. Olykor ez lehuzva és a karra téve jó fedezéket képez ahhoz, hogy alatta kezével észrevétlenül dolgozhassék.

A zsebmetszők népcsoportokban művésziességgel tudják kinézésüket változtatni. Pozsonyban, lóversenyek alkalmával, egy ismert zsebmetszőt figyeltek meg. Minden percben változtatta helyét és kinézését. Most levette kalapját és sötét szemüveget tett fel orrára, majd kabátját vetette le, avagy panyókára vette. Ily átalakulásokkal még a leggyakorlottabb szem elől is lépten-nyomon el-eltűnt s csak éles megfigyeléssel lehetett ismét valahol felfedezni.

Versenyeknél különben is jó alkalma van a zsebtolvajnak megfigyelni, hogy kiszemelt áldozataik hová teszik pénzüket.

Úgy a nyereménykifizetéskor, mint a fogadási jegy megváltásakor láthatja, hogy hová került a pénztárca.

Midőn pedig a futamok végén a nézőközönség a korlátokhoz tódul, akkor nem csak a pénztárcát, de még a „bravó“-t kiáltozók fogadás jegyét (tikett-jét) is ellophatják.

Ma már különben van olyan ügyes zsebmetsző is, aki bámulatos kezügyességével még arra is képes, hogy színelőadáson a nézésbe elmerült nők fülönfüggőit is ellopja.

Zsebtolvajlással gyanúsítottat alaposan meg kell motozni és rovott előéletének megállapítása végett ujjlenyomatának beküldése és személyi adatainak közlése mellett az országos bűnügyi nyilvántartó hivatalhoz kell fordulni.

8. A vásári lopás.

A vásári tolvajlást rendszerint egész tolvajszövetkezet szokta végrehajtani. Ezek közt a legismertebbek a cigányok. Míg azonban a férficigány inkább a lóvásáron keres prédát, addig a cigányasszonyok a sátrak körül ólálkodnak.

A lólopást a cigány inkább vásár *után* hajtja végre.

Módszere a következő:

A lóvásárról hazatérőket valamely útszorosból vagy erdőszélről, avagy megszokott tanyájáról, az útmenti füzesből figyelik meg. A vett ló rendszerint a vásárosok szekere mögé van kötve. A szekérben alvó részeg tulajdonostól úgy lopják el a vezetéklövet, hogy egy cigány purdé a szekér után szalad, hátul arra felkapaszkodik s egy éles késsel a vezetéklő kötőfékszárát elvágja, mire a ló elmarad a szekértől. A cigányfiú ezután felkap a lóra s azzal a karavánhoz vágat, mely nyomban hozzáfog az átalakításhoz. Befogják valamely szekérbe, rossz hámot tesznek rá, farkát, sörényét kissé megritkítják s azután eszeveszett iramodással elhajtat az egész karaván a hetedik határba.

A rendőröközeg azonban, találkozva egy cigánykaravánnal, vegye alapos vizsgálat alá a lójárlatokat s a fenti esetben p. o. azonnal felfedezi, hogy a lopott lónak nincs járlata vagy az előmutatottal nem egyezik. Mindenesetre sikerrel csak a lóismerő nyomozó fog tudni eljárni, mert a cigányok rengeteg sok lójárlattal rendelkeznek. Ugyanis minden lovukról van

járlatuk, de az elhullott gebék járlatai is köztük vannak s így könnyű a lopott lóról is járlatot előmutatni. A lóismerő nyomozó azonban megtekintve a járlatot és a lovat, ha ez bármennyire is át van alakítva, azonnal észreveszi az eltéréseket.

A cigánynő, mint vásári tolvaj, többet magával lép a sátorhoz s míg az egyik a sátor egyik végén a kereskedővel p. o. egy kendő felett alkudozik, azalatt társnője a sátor másik végén más három kendőt emel el.

A lopott tárgy elrejtése könnyen megy; rendszerint a földre rántja, ott azután meztelen lábával reálép, azt lábujjaival megragadva, egy lábmozdulattal a szoknyája belső és alsó felületén levő tágas zsebbe dugja.

Egy tolvaj cigánynő vásáron megmotoztatván, szoknyája belső zsebében három kendő, kebelében egy rúd szalámi, ingujjában egy lopott csirke s szoknyája szegélyében, valószínűleg már régebbi lopásból eredő, három darab százkoronás papirpénz találtatott.

A cigányokon kívül mások is előszeretettel üzik a vásári tolvajlást. A vásári tolvaj sokszor ittassnak téteti magát, vevéskor a sátorban leakasztja nyakából a tarisznyát, hogy pl. a megvett csizmatalpat beletegye. Míg tettetett részeg állapotában tarisznyája kinyitásával bajlódik, a kereskedő megunja figyelni s más vevőjéhez fordul, ezalatt természetesen a tolvaj egy talp helyett négy-öt talpat is a tarisznyába csusztat. Az ilyen tolvaj azért téteti magát részegnek, hogy lopása felfedezésekor olyképpen tűnjön fel a dolog, mintha részeg állapotában tett volna valamit a tarisznyájába.

Végtelen sok útja-módja van a vásári tolvajlásnak s általában a körülmények szabják meg a módot, hogy a tolvaj mily módon ér könnyebben célt. Legkönnyebb a lopás ott, ahol a sátornál sok vevő tolong; ily helyen a vásári cikk nézegetés után sokszor fize-

tetlenül kerül a látszólagos vevő zsebébe. Az egyik notorius tolvaj beismerte, hogy az első lopást vásáron követte el, mert ugymond nem is kértek pénzt azért a pipáért, amit hosszas nézegetés után zsebébe tett. Hihetőleg a vásári életből ered az a mondás is, hogy az alkalom szüli a tolvajt.

A vásári tolvajok által elidegenített tárgyakat még lehetőleg a vásár színhelyén kell felkutatni, mert ha a személymotozást vagy házkutatást csak a vásár után fogyanatosítjuk, lehet, hogy a lopott tárgyakat előtaláljuk, de ezek tulajdonosainak kipuhatólása már igen nehéz lesz. Ugyanis vásár után a kereskedők elszélednek s hetek és hónapok múlva nehéz már annak a megállapítása is, hogy mely vásárosok voltak jelen a vásáron, annál nehezebb tehát különösen azt megállapítani, hogy melyik tárgyat kitől lopta el a tolvaj, mert lehet, hogy ezt már maga a vásári tolvaj sem tudja.

Volt rá eset, hogy több szekér vásári lopott holmit kutattak fel a nyomozók, de hogy ezeket honnan lopták, azt már megállapítani nem sikerült. Ily körülmények között pedig a vásári tolvajlás utáni nyomozás meddő maradt.

Ezen esetben a lopott holmik feltalálását széles körben hirdetni kell s lehet, hogy egyik-másik káros jelentkezni is fog és felismeri árucikkeit a lopott holmi között s tulajdonjogát talán igazolni is tudja.

9. A házi lopás.

Sok cseléd úgy szolgálja gazdáját, hogy ahol csak teheti, meglopja. A piacra küldött cseléd a kapott pénz egy részét azzal az ürüggyel tartja vissza, hogy a vásárolt cikkekre fogyott el a pénz. A háziasszony nem áldozza fel kényelmét azért, hogy utána járjon a dolognak, hanem legfeljebb kereskedésekben könyvre vásárol, hogy legalább itt ne csalja meg a

cseléd. Takarítás alkalmával sok oly dolgot talál a cseléd, amiről gazdája már azt hitte, hogy elveszett, s a legtöbb cseléd meg is tartja ezeket a tárgyakat. Némelyik háziasszony ugyan kifog a cseléden, mert szolgálatából való távozása előtt ládáját átvizsgál-tatja s ilyenkor egész halmazát találja a lopott holmi-nak. De azért a cselédkönyvbe nem jegyzi be a cseléd hűtlenségét, mert fél a rendőri beavatkozástól; egy-szerűen csak azt jegyzi be, hogy a cseléd „egészsége-sen elbocsáttatott“.

A cselédek előszeretettel lopják urnóik fehér-neműit. Még akkor lopják azt el, mikor a záratlan szennyes ruhaládába dobják őket, mert a könnyelmű háziasszonyok nem azt jegyzik fel, hogy hány darab fehérnemű került a szennyesbe, hanem azt, hogy hány darab fehérneműt adtak ki mosásba; persze ezek közül nem hiányzik egy sem.

Ahol a házigazda szerelmi viszonyt folytat a női cseléddel, ott az már bátrabban lop, s a pénzhez is hozzányul, de persze az ilyen cselédek nem kerülnek törvény elé, mert a gazda jó hírnevét nem meri koc-kára tenni a cseléd feljelentésével. Sokszor azonban ok nélkül gyanakszanak a cselédekre is, mert külö-nösen, mint az a belopódzásoknál már említve volt, némelyik idegen tolvaj által elkövetett lopásnak semmi nyoma nem marad s ezen esetekben úgy tűnik fel a dolog, mintha házitolvaj követte volna el a lo-pást. Mindennek megállapítása a nyomozó éleslátás-tól függ.

A házi tolvajok leleplezésére az a legalkalmasabb módszer, ha a házi cselédek viselt dolgai és előélete után előbbi alkalmaztatásuk helyén kérdezősködiünk. Csak ilyen módon ismerhetjük meg, hogy a cselédek közül melyik a tolvaj, s melyik a becsületes.

Általában gyanusak azon cselédek, akik csak igen rövid ideig szoktak egy helyen szolgálni, s akik-

nek cselédkönyvébe gyakori azon bejegyzés, hogy „egészségesen elbocsáttatott“.

Figyelmet érdemelnek továbbá azon nőcselédek, kik feltűnő fényüzéssel öltözködnek, úgy, hogy kétséges, hogy diszes ruháikat szerény fizetésükből készítették-e.

Lopásra ösztönzi a női cselédet az is, ha törvénytelen gyermeke van, vagy szegénysorsu szeretője, ki azonban sok uri kedvtelést enged meg magának.

A férjcselédek különösen szeretők kedvéért lopnak s még inkább akkor, ha szerelmi vágyaikat csak pénz árán tudják kielégíteni.

A cselédek életmódjának megfigyelése tehát a rendőrközegre nézve már az ily irányu tájékozottság végett is szükséges.

10. Egyéb lopások.

Találunk az életben olyan tolvajokat is, akik a lopást beteges vágyból követik el.

Ezen betegségnek neve „lopási mánia“ (kleptománia). Nem egy uri asszony szenved ilyen bajban, s az ilyen azután idegen házba kerülve ezüst kanalat, arany gyűrűt rak zsebre. Persze az ily uri nőket mindaddig nem merik meggyanusítani, míg vagy egy ilyen alkalommal rajta nem vesztenek a lopáson, vagy pedig beteges hajlamuk nem lesz köztudomásu.

Vannak továbbá esetek, mikor babonából lopnak a tolvajok. Uri lányok is megteszik, hogy ellopják a kéményseprő seprőjét, gondolva, hogy akkor még abban az évben férjhez mennek. Az öngyilkos fegyverét vagy kötelét szintén szerencsésnek tartják a tolvajok.

Faluhelyen sokan azt tartják, hogy lopott zsirral a szemölcsöt el lehet az arcról tüntetni.

A babona szerint a lopott virág jobban fogamzik meg a földben, mint a pénzen vásárolt vagy ajándékba kapott.

Minden vidéknek meg vannak e téren is a maga babonás mondásai, s így nem érdektelen dolog, ha ezekről is tud a nyomozó.

Vannak, akik nemi betegségben szenvednek és ennek hatása alatt női ruhákat vagy haját lopnak s ezen tárgyakkal kéjelegnek.

Néha a bosszú is közrehat a lopásnál. Volt rá eset, hogy lopott holmit dugtak valakinek zsebébe csak azért, hogy azt társadalmilag lehetetlenné tegyék.

A lopások legtöbbször azonban az érdek, vagy a nyomor mint kényszerítő ok szerepel. Különös becsű tárgyakkal, mint p. o. váltóknál, adósleveleknél az érdek, élelmi és ruhaneműeknél pedig igen sokszor a nyomor kényszeríti a tolvajt a lopásra.

A lopás nyomozásánál tehát a nyomozó ezen indító okok felkutatásával is próbálkozzék a dolog nyitjára jönni, mert számtalan esetben ez ad alapot a gyanura, s a további nyomozás során lehet, hogy a gyanú alapossá válik, s a lopást ügyesen végrehajtott tolvajról ily módon sikerül lerántani a leplet.

11. Az orvvadászat és a vadorzás.

A vadászati szenvedély megszállja a nép azon rétegeit is, amelyeknek nincs módjában a vadászati jogot a törvény korlátaik között gyakorolni, s aki egyszer azután rászokott a vadászatra, az oly nehezen szokik le róla, mint a kártyás a kártyázásról.

Az engedély nélkül vadászó egyént orvvadásznak nevezzük. Ez azután aszerint, amint vagyoni viszonyai engedik, jobb, rosszabb fegyvert szerez, s azzal azután tilalmi és szabad időben, éjjel és nappal egyaránt vadászik.

Hogy az orvvadász feltűnést ne keltsen, fölösleges lövéseket nem tesz, hanem csak akkor lő, midőn biztos benne, hogy lövése találni is fog.

A nyulat szántás közben az eke szarva mellett

tartott rozoga fegyverével ügyesen tudja leteríteni, vagy ha fegyvere nincs, egy ólmos végű bottal sujtja agyon.

Az orvvadász fegyverét ritkán tartja otthon, mert hiszen feltűnő dolog volna, ha fegyverrel a vállán indulna ki a határba.

Az erdőben valamely faoduban, a mezőn széna-, szalmakazalban, vagy valamely gabonakeresztben tartja azt elrejtve.

Ha azonban fegyvere szétszedhető, akkor ily szétszedett állapotban dugja a szüre ujjába, otthon pedig az ágyat, csövet külön-külön helyre rejti el, hogy egészben mint fegyver előtalálható ne legyen.

Az orvvadász a lőtt vadat is künt hagyja a határban, s felköti a fák lombjai közé és este zsákban, vagy hosszú köpenyege alatt cipeli haza.

Éjjel holdvilág mellett áll lesbe valamely fa, bokor, vagy kazal mellé huzódva, s midőn a nyul vagy őz legelni megy, feltámasztott fegyverrel biztosan tudja leteríteni.

Az orvvadász ünnep- és vasárnap hajnalban is vigan lövöldözik, akkor ráér, s a korai kelést nappali alvással kipótolhatja.

A foglyokat télen szekérről szokta az orvvadász lövöldözni. Akkor a nagy hideg miatt csapatokba verődik a fogoly s így könnyű az orvvadásznak egy lövésre 7—8-at is leteríteni belőlük.

Az orvvadász úgy véli, hogy ennyi fogolyra már érdemes lövést tenni, de egyesekre nem.

Néhol télen verembe fogják a nyulat. Jó mély gödröt ásna, s azt befödik gyékénnyel, s erre káposztaleveleket raknak; az éhes nyul gyanutlanul megy rá a gyékényre, s a verembe esik.

A nyul csapásain hurkokat szoktak felállítani, azután kutyákkal meghajszolják a nyulat, s az eszeveszett futásában a hurokba akad.

A vakmerő orvvadászok néhol óriási hálókat fe-

szítenek ki, s annak neki hajszolják a nyulakat, s a háló mellett összeverődött nyulakat azután valóságos tömegekben lövik agyon.

A szarvast, őzet dróthurokkal fogják; a csapásokon egy-egy fiatal fát lehajtanak s arra kötik a hurokot, a megzavart vad belemegy a hurokba, fejével megakad benne s a fa visszahajolva, a vadat a szó szoros értelmében felakasztja.

Túzokat kukoricakóróval megrakott ökrösszekérel közelítenek meg s a szekérről lövik le, vagy pedig ölmos esőben, midőn a tűzök a sikos talajon felrepülni nem tud, lóháton összefogdossák.

Fiatal nyulakat kutyával fogatnak el, rókát, vidrát csapdával fognak.

Némely vidéken a fogoly- és fécántojásokat is előszeretettel gyűjtik s jó pénzért külföldre (különösen Franciaországba) szállítják.

A vadorzás (vadlopás) különösen kör- és hajtóvadászaton dívik. A falu népe ily alkalmakkor csoportokba verődik s a kör mögött néhány száz lépésre feláll.

A vadászok által sebzett vad éppen közelükben fordul fel, vagy legalább is annyira el van gyengülve, hogy vagy elfogható, vagy könnyűszerrel agyonverhető.

Maguk a hajtók között is van vadorzó, az ilyen a lőtt vadat cipeli egy darabon, s ha nem figyelik, valamely könnyen megjegyezhető helyen, pl. nagyobb barázda, kő, vagy fa mellett a földre teszi, s vadászaton után kimegy érte és hazaviszi.

Nagyobb vadat, mint őzet, szarvast sebzett állapotban kutyákkal fognak el, ha pedig a vadász kutyája hajszolja őket és végül is elfogja, elveszik a kutyától, a vadász nem csekély bosszuságára.

Az orvvadászok leleplezéséhez igen ajánlatos távcsövet használni. Minden erdésznek van távcsöve. Ezzel nagy távolságból is fel lehet ismerni az orv-

vadászt, s megismerve az illetőt, nem szükséges egyéb, mint háza közelében lesbe állni, s midőn az orvvadász a lőtt vaddal gyanutlanul hazamegy, a lőtt vaddal együtt a járőr hatalmába kerül.

Mindenesetre ajánlatos, ha a járőr egy a község lakosait jól ismerő egyént, pl. egy erdőőrt vagy vadőrt is magával visz ily alkalommal. Ez azután beletekintve a távcsőbe meg tudja mondani, hogy kicsoda az illető orvvadász.

Az orvvadászok ellenőrzése végett a vadászokat vadászati jegyeik előmutatására kell felszólítani. A vadászati jegyen a fénykép az előmutatóval, a bejegyzett fegyverszám pedig a vadászfegyveren levő számmal összehasonlítandó. A vadászjegy érvényességét is meg kell vizsgálni.

12. Az orgazdaság.

Ha nem volna orgazda, akkor tolvaj sem volna, mert a tolvaj orgazda nélkül nem igen tudná a lopott tárgyakat értékesíteni és felhasználni. Legfeljebb a pénz és élelmiszer az, minek felhasználásához és értékesítéséhez orgazda nem szükséges. Az orgazdát minden esetben ki kell kutatnunk, mert különben a bajon csak félig segítettünk, amennyiben az orgazda mindig talál tolvajt, de a tolvaj orgazdát már nehezebben; az orgazda leleplezése nélkül a közbiztonságon esett sérelem nem lenne orvosolva, hanem úgy volnánk vele, mint a galandféreggel, melynek ha a fejét meghagyjuk, új test nő ki belőle. Az orgazda legtöbb esetben egyuttal felbujtó is, amennyiben valóságos megbízatásokat ad a tolvajnak. Az alkalom mutatja meg, hogy körülbelül mit tudna az orgazda értékesíteni, tehát mit kellene lopni.

Egy korcsmáros husvágást is tartván, ünnepnap előtt mindig borjulopásra unszolta tolvajait.

Az orgazdát a korcsmárosok, ócskások, házalók,

zálogháztulajdonosok, aranyművesek, maradékáru-kereskedők vagy a nyerstermény-kereskedők között kell keresnünk. Foglalkozásuknál fogva a lopott tárgyakat ezek tudják a legkönnyebben értékesíteni.

A korecsmárosnál sok tolvaj, csavargó fordul meg, van tehát alkalom a lopást előre megbeszélni, megfordul nála a házaló, vásáros is, s aki azután olcsó pénzen megveszi a lopott holmit s idegen vidékre viszi eladni.

Az ócskásnak rendszeren vannak kiszemelt vevői, akik egyes dolgokat minden egyes alkalommal megvesznek. A felvidéken lakott egy bérlő, kinek egy házaló valóságos tajtékpipa-gyűjteményt adogatott el; valamennyi pipát tolvajtól vette a házaló.

A zálogháztulajdonos rendszerint más néven jegyzi be az üzleti könyvbe a lopott tárgyakat, pl. az ezüst kanalakat tartalmazó csomagot „nadrág“-ként vezeti be könyvébe.

Az ócskás áruik között eltűnik a lopott holmi; a halomra rakott cipő, esernyő, kalap között még a káros sem tudná a sajátját felismerni.

Ép így van a terménykereskedő is, a lopott búzát oda szórja a többi közé; tessék már most keresni a lopott búzát!

Az ékszerész felolvasztja a lopott gyűrű aranyrészeit, s a drágakövet más foglalatba illeszti.

A maradékáru-kereskedő feldarabolja a végposztót, vagy szövetet, s mint maradékot olcsó pénzen eladja.

Az orgazda utáni puhatolásnál első sorban a tolvajt kell megkérdezni, hogy kinek adta el a lopott tárgyakat. Ha kezdő a tolvaj, akkor meg is mondja, különösen azon kijelentésünkre, hogy ha a lopott tárgyak megkerülnek, úgy a büntetés kiszabásánál ez javára fog betudatni, míg ellenesetben büntetése súlyosabb leend.

A hivatásos tolvaj orgazdáját semmi szin alatt

sem fogja elárulni, mert az ilyen számít a jövőre is; az orgazda titoktartását megfogja hálálni és jutalmazni.

Tanácsos megfigyelni, hogy kivel érintkezik a tolvaj; különösen tettenéréskor célszerű nem azonnal közbelépni, hanem megfigyelni, hogy hová viszi a tolvaj a lopott tárgyakat; lehetséges, hogy ily módon sok más lopásból eredő tárgy is elő fog kerülni.

Olykor megesik, hogy az orgazda valahol találkát ad a tolvajnak, megesett már, hogy egy ilyen helyen a tolvaj le is ütötte az orgazdát, mert nem tudott vele megegyezni.

Egy vadkereskedő este lóherés szekeren hozta be házába az orvvadász által lőtt és lóherés földjére rejtett nyulakat.

Abban az esetben, ha a tolvaj már fogságba került, a bírósággal egyetértőleg a tolvaj levélváltásait is meg kell figyelni.

Lehet, hogy a tolvaj még pénzt vár az orgazdától, vagy feljelentéssel való fenyegetéssel pénzt zsarol ki tőle. Az ily levelek azonban rendszeren tolvajnyelven vannak írva, hogy a vizsgálóbíró meg ne értse, s egy harmadik személyhez pl. egy volt tolvaj cimborához vannak intézve, ki azután a levelet rendeltetési helyére juttatja.

Annak bizonyítása végett, hogy vajjon tudta-e az orgazda, hogy a megvett tárgy lopásból származik, a házkutatásnál ügyelni kell, hogy hová rejtette az orgazda a lopott tárgyakat. Mert ha pl. a hatóság előtt eltitkolt helyiségben tartogatja, úgy ez amellet bizonyít, hogy az orgazda rosszhiszeműleg járt el, mert különben nem lett volna oka a megvett tárgyakat rejtegetni.

Fontos az is, hogy kitől vették meg a kérdéses tárgyat, mert ha pl. egy csavargó aranyórát adott el, akkor már nem mentheti magát az orgazda azzal,

hogy ő azt hitte, hogy az óra az eladó jogos tulajdona.

Épen ilyen bizonyító erővel bír az is, ha valami potom áron lesz megvéve, pl. egy aranyóra 1000—2000 koronáért.

Ugyanis az orgazda a tolvajnak nem fizet többet, mint a tárgy $\frac{1}{10}$ -ed értékét, mert tudja azt, hogy a tolvaj azt maga ennél jobb áron nem tudja értékesíteni.

Figyelmet érdemel azon körülmény is, hogy milyen időtájban vette az orgazda a lopott tárgyat, mert a késő esteli, vagy éjféli idő is csak amellet szól, hogy az eladó nem járt egyenesen uton, mert különben nappal is eladhatta volna a vételre kínált tárgyat.

Az orgazda a tolvajtól meg is szokta kérdezni, hogy kitől lopta a tárgyakat, erre személyes biztonsága végett van szüksége, nehogy a lopott tárgyat épen annak kínálja vételre, akitől azt ellopták.

Meg kell figyelni tehát, hogy vajjon az orgazda nyiltan árulta-e a megvett tárgyakat, avagy csak dugva olyanoknak, kikről tudhatta, hogy nem ismerik fel a vételre kínált holmi eredetét. Budapesten el van rendelve az ékszerészeknek, hogy az ékszerek eladóinak nevét jegyezzék fel. Ez nyilván a tolvaj könnyebb feltalálhatása végett szükséges.

Az orgazda leleplezése céljából a házkutatással nem szabad késlekednünk. Már a leírtakból láthatjuk, hogy milyen rövid időre van szüksége egy ékszerésznek, hogy a lopott gyűrűt úgy elváltoztassa, hogy azt többé megismerni ne lehessen.

Igen célravezető dolog, ha az orgazda üzlethelyiségét hosszabb megfigyelés alá vesszük.

A jól beavatott besugó módot fog találni arra, hogy az orgazdához olyankor is bejusson, mikor a tolvaj is ott van, ilyenkor az adott jelre elősietve egy fogással kerítjük hatalmunkba az orgazdát és tolvajt.

Némelyik ügyes besugó maga is vevőnek ajánlkozik, s addig is szóval tartja a társaságot, míg a járőr odaér.

Maga a titkos rendőr érhet el legtöbb sikert, mert az a tulajdonos távollétében helyettesnek adhatja ki magát, s megtörténhetik, hogy a mit sem sejtő tolvajok neki adják át zsákmányukat.

IV. A pénzhamisítás.

A pénzhamisítások nyomozásánál mindenekelőtt azt kell szem előtt tartania a nyomozónak, hogy ezt a bűntettet a lehető legritkább esetben követi el egyes személy, hanem rendszeren szövetségben lévő több egyén. A pénzhamisítónak, aki a hamis pénzt előállítja, szüksége van arra, aki neki az anyagot beszerzi, aki vigyáz, míg ő a pénzt műhelyében gyártja, végül aki a kész hamisítványokat forgalomba hozza, kiadja, mert ha ő maga végezné mindezeket, nagyon könnyen reájutnának a dolgára. Mindebből az következik, hogy nem helyes a nyomozás, ha valakinél egy-két darab hamis pénzt vagy valami olyan eszközt találunk, ami hamisításra szokott használtatni, pl. gipsz-formát vagy ólomöntőkanalat stb. s azt hisszük, hogy most már a tettes ki van derítve s nyomban fel is jelentjük, hanem a nyomozónak meg kell találnia azt az egész társaságot, amelyik az ipart üzi, mert — mint mondtuk — egyedül az illető sohasem lesz.

Mint a tisztességes iparnál, a pénzhamisításnál is a tettesek vagy csak kisiparként üzik azt, vagy valóságos nagyipart folytatnak vele.

Kisgazdák, parasztok vagy munkanélküli elégedetlen mesteremberek üzik a pénzhamisítást kisiparként. Többnyire nikkell vagy ezüstpénzt hamisítanak öntés útján; külön műhelyük nem igen van s arra ennél az eljárásnál szükség nincs; géppel sajtolni